

Изази сваке недеље
на читавом табаку.

Дописи пишу се уред-
ништву, а претплата и
огласи А. Пајевићу у Н. Сад.

Г Л А С Н А Р О Д А.

Цена је листу:
на годину 3 фор.
на осам месеци . . 2 „
на четир месеца . 1 „
за Србију годишње 4 „

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

ЗА ОГЛАСЕ ПЛАЋА СЕ 5 НОВЧ. ОД СВАКЕ ВРСТЕ И 30 НОВЧ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ. ЦЕНЕ СУ ЗНАТНО НИЖЕ ЗА ОНЕ
ОГЛАСЕ, КОЈИ ШТО ЧЕШЋЕ ИЛИ У ШТО ВЕЋЕМ ОБИМУ ИЗЛАЗЕ У ОВОМ ЛИСТУ.

М У Ж И Ж Е Н А.

V.

Али не само јаловост, већ и рађање болесне деце штети читав народ и приправља му извесну пропаст. „На млађему свет остаје,“ па ако је о-младина којег народа гњила, отрована и болесна, онда је јамачно, да за кратко време не ће бити радне снаге.

Замислите, колика је мука око одгајања и васпитавања и здраве деце, прорачуните труд и новац савесних родитеља, што око деце потроше, па ћете се брзо уверити, да се и најокретнији људи морају добро унети, из све снаге радити, да само тој дужности одговоре. Додајте сада томе још и болест, са свим својим незгодама и неприликама, па се онда упитајте, је ли лако отхранити децу „до коњица и до бојна копча.“

Али сав тај терет лако се заборави и радо се се сноси, кад уроди добрим плодом. Ниједна мајка не ће пожалити, што је толико брижних ноћи пробдила зарад свога детета, само ако га здрава и жива за собом остави; ниједан отац не ће се сетити зноја, што му је с чела текао, кад се у борби живота борио за опстанак и напредак свој и своје деце, само ако своју децу усрећену види. Ништа им није тешко, што се деце тиче, а срећа њихова је само у деци њиховој.

Замислите сада таке ваљане, брижне и савесне родитеље око болесне деце. Сав труд, све имање, па и сам живот свој радо и весело жртвују око трошна, гњила тела, и то само за то, да после имају за ким кукати. Отхране га бригом, негом и сузама својим, потроше и „црно испод нокта“ за здравље дечије, па и ако дорасте до човека, оно је туга већа, кад одрасла сахране. Куда је сада њихов труд, где је наплата за непроспаване ноћи, где је камата за потрошен новац, где накнада за потрошену снагу. Сва срећа, сва прошлост и будућност њихова сахрањена је у гробницу са децом њиховом, а што је остало, не вреди ништа ни за њих ни за друге. Снага и весело прихватање за посао, гине све више и више испод вечитог туго-

вања, а несрећа им омрази свет и друштво људско, па не прође дуго, а код њих се претворила љубав у немилост, саучешће у злобу, умалост у немар, производна снага у беспослену изелицу. Једном речју, народ је изгубио овим читаву једну породицу.

Да махнемо сада родитеља, па да се окренемо самој деци, што им је по родитељском греху или болести клица самрти у недрима и крви.

Сваки одрастао има двојаку дужност: прву према себи, а другу према породици, племену, општини, народу, држави и целоме човечанству. Прву мора испунити, а да може испуњавати другу: о себи се мора бринути, да не пронадне, а да се може побринути, да му на примар народ напредује, да он томе напретку помогне.

О себи се брине сваки честит човек радом и трудом својим, било то ратарством, занатом, вештином ил' науком, а претече ли му и преко тога снаге и средстава, он ће као честит човек и по срцу и по дужности својој, прихватити се и посла општега, дакле ствари општинеке и државне. Да како да не могу у тој струци сви једнако, него сваки по својој снази; али сваки, који хоће да заслужи име човека мора ма најмање помоћи општем напретку. Ко се тек само о себи брине и за себе живи тај је нижи од животиње, јер и у ње има прилика, где се тај исти осећај јавља, где се љубав и пожртвовање према врсти и племену показује.

А како стојимо у тој ствари са богаљима и болесницима од рођења? Какви су они чланови племена, општине, народа и државе? Оно је донета жалосно, али ко истину воли, тај мора признати, да они нису болесни за себе, него да су болест и терет на телу целога племена, целе општине, целога народа. Не болују они сами, него цела околина њихова, повећи делови народа једног, а тиме наравно и цео народ.

Замислите себи сваког десетог човека ил' жену у народу од рођења болесну, а таквих примера већ има. Сваки од тих ил' је заробио своје родитеље, или је пао на храну и милост туђу, а тиме не само да није он сам ништа привредио, него је још трошио и запремао туђу снагу, што би друкче могла боље користити. Наравно да он сиромаш томе није крив, и да би опет грехота била напустити га, ал' опет се за то мора и сме рећи, да је и најмања корица хлеба, што је поједе, штета за породицу, за општину, за народ. Он једе и живи, а не привређује ништа, дакле једе с туђих леђа и стоји у народу, у општини и породици као рак или друга која болест на човечјем телу, која око себе разједа и тело све већма слаби. Па куд би онда народ, где би сваки десети така бис? И мањи број морао би га временом сатрти.

Ал' допустимо и то, да око њихове неге и отхрањивања није баш такве муке, и да дорасту као и друга деца. Нека их, нека почну и зарађивати, нека могу као и други себе хлебом хранити. Допустимо још више: нека се могу и за друге старати, нека могу и народу што привредити, па опет њихов живот не ће бити тако плодан, као у здрава, чила човека. Прва снага и рад примамити их, да се жене и удају, а болесна клица њихова упропастиће им потомство. Они ће бати кратка века, а сироте иза њих пашће опет другоме на врат. У најбољим годинама, кад је човекова радња најзрелија, најкориснија и кад управо треба почети радити, малаксаће, оболеће, умреће. Оно, што су можда до сада урадили, оно ће бити незрели почетци, замршене смесе младачке и болесне снаге, па ће више шкодити, него користити. Има их, који су развијенији него обични здрави људи, али рад њихов је као светлост жишва, који се гаси. Сад букне, а сад је већ издахнуо, па за собом оставио мрак и таму. Шта ће остати иза њих? Начето и недочето, надрто, а недоконато, приправљено, а недовршено. Па има ли од тога користи? Врло мале, а често су њм заблуде и странпутице тако опасне, да се та корист од њих и не види. Па све да није тако, помислите, колика је штета за један народ и племе, кад му радни људи у најбољим годинама малаксају и умиру. То је од прилике као и рат, где цвет и језгро радне снаге изгине. Шта је хасне од нејаке, „луде деце“ и од слабе старости?

Видите дакле, колику одговорност наспрам свога народа примају на се они, који се болесни жене и удају, те засађују у народ свој клицу болести, распада и пропасти. Ово у први мах човек и не види, куда засеца својом вољом и својим радом, и не осећа, да може својом погрешком оштетити читав

народ, али чим призна, да он није створен само за себе, него да је у скупу и узајмици с другима, онда мора допустити, да и његов рад утиче на друге, на све, на народ. Народ је тело као и друго, а делови тога тела су породице и људи. Оболи ли или огрени ли који део тога тела, онда је наравно, да ће то и цело тело осетити. Човек се мало посече у прст, па хоће често да буде опасних последица. Тако је и у народном животу. Мали узрок, а велике последице.

Поред телесних болести подгризају живот народни и неки тако да рекнемо болесни назори и обичаји у народу. Што иде у образовање и васпитање не ћу овде да спомињем, а родитељске страсти споменуо сам већ. Остаје ми само да споменем само оно што се тиче мужа и жене, а тиме и деце њихове.

У нашем народу је положај женскиње веома чудан. У нас не можеш рећи, да је жена роб, али ни то, да је жена једнака с мужем. Све где није природних неприлика, баш и онде, где су муж и жена прилика, не можеш рећи, да су муж и жена једнаки. Муж је жени (особито у простом народу) час тиран у пуном смислу речи, а час опет проста подлога страсти и неваљалства њених. Један и исти човек хоће за маленкост и у неправди да потегне секиром на своју жену, да је називље пред децом „кујом“, „вештицом“ и сваким именом, а сутра дан јој иде, те купује белила и руменила, тражи врачаре и т. д. Колико је први пут погрешно против правде и човечанства, колико се први пут показао у зверској својој нарави, толико се исто огрешно други пут о своје достојанство као човек. Шта је он онда својој жени? Може ли га искрено волети? Са суровости његове мрзиће га, бојаће га се и радиће доста крадом, а са слабости његове опет заковрће њиме, како јој је воља. А деца? Имаће леп пример у својих родитеља. Тај лени пример уродио је красним плодом. Наш нежењен момак кад добије лепу секиру, хоће често да каже: „Ала да ми је жена, да је се надеветам!“

И у жена има таквих примера. Младе већ од родитељске куће понесу са собом мржњу на свекра и свекрве, на јетрве и заове, на снахе и суродицу мужевљево. То је погрешка, што дубоко засеца у породички и народни живот. Кућа није никада мирна, човек сиромаш не зна, којој ће страни, а деца слушају погрде, а често гледе и бојеве. Где ће ту бити напретка и благослова, а деца што виде и она ће радити. „Све кар,“ „све квар,“ „све крива“ то су подсмеси у нашем народу за оца и мајку мужевљево и кад их не заслужују.

Ал' као најгаднији пример у кући и као најопаснији кућевни непријатељ, чини ми се женско и отградање. Наше жене из свију сталежа не задовољавају се с оним, што им муж с драгом вољом купи, већ гледе, да иза леђа мужевљевих скупе новца за беспослице којекакве. Муж сиромаш чува се непријатеља и лопова ван куће, а и не зна, да му баш онај, коме највише и често све поверава, највише проневери. Оно може бити, да је гдегде и маленкост, која се и не осети, ал' бومه више је тога, где и свака избачена крајцара јако заболи. Бар у простом народу то није мала ствар, кад се узме, да је у кући више таквих жена и да оне још

мање пазе него варошкиње. Питајте чипкаре и Чивуте, с киме најбоље могу трговати. Питајте Сремца, што у Бачку с воћем иду, где најбоље прођу, ил' памучаре, што по сели памук носе. Жене краду жито, јечам, зоб, кукуруз, маст, брашно, јаја, живину, пешкире и т. д. па онда дају ма за каку беспослицу. Прстенчић, минђушице, белензуге, што не вреде ни пет грошића однесу вику жита. А знате ли шта виба жита кошта? Та то је пропаст за кућу, а како је у народу тога доста, то је пропаст за цео народ. За то се по нашим селима Чивути и Грци и богате, а сиромаш народ ни стрехе над главом нема.

ЗАБЛУДЕ И ПРАЗНОВЕРИЦЕ У НАШИМ ПОСЛОВИЦАМА.

Од Ђорђа Мандровића, пароха пештанског.

(Наставак.)

Човек је у невољи досетљив.

Човек је дакле досетљив, кад се у невољи нађе! Ма запитајмо се: колико нас има, који се у невољи умемо наћи, који смо толико оштроумни и досетљиви, да се из разних неприлика умемо ишчупати? Не би ли се такви оштроумни и досетљиви на прсте избројати дали? Не знамо ли, да често и најученији људи, па и читава друштва, не умеју да нађу изласка у каквој кобној ствари?

По што су одвећ ретки људи у невољи досетљиви, то држим, да не ће неумесно бити, да се овде сетимо неких досетака, којима се у сличним невољама можемо послужити и користити. Ево дакле неколико таквих!

Стог, што им се није дало, да је њеног лепог имена лише, потворише два старца на Сосану, жену неког Јоакима из града Вавилона, да су је у башти с неким робом у блуду ухватили и то пред старешинама јеврејским и заклетвом потврдише. Ови, не испитујући дуго ствар, досудише, да Сосана има с тог у смислу јеврејских закона камењем засута бити. И та смртна пресуда јамачно би и извршена била, да се пророк Данило није ту десио и својом досетљивошћу истини у траг није дошао. На име, он је прво једног, па онда другог тужиоца на само питао, на ком је месту који Сосану с робом ухватио. Не надајући се том питању, један је рекао, да је под трном, а други да је под храстом видео. Те противне изјаве уверише судије, да је Сосана невина, и они место ње оба тужиоца живота лишише.

Два странца предаду једној служавци робњи знамениту своту новаца на сахрану и углаве с њом, да им новац само онда има натраг вратити, кад обоје дођу, да га грену; једном никак да новце

не да. После кратког времена дође један од њих служавци и каже, да му је друг умр'о и да сад наравно њему једном новце изда. Она се превари и врати му примљену своту. Но не прође дуго, а ево ти и оног другог по новце. Шта сад сиротица да ради? Овај је туки суду, што се учињеног уговора није придржавала и суд би је за цело за криву прогласио и осудио, да за њену невољу није чуо славни грчки говорник Димостен, који је овим речима на суду одбранио: Ова је сиротица готова, да примљену своту изда, но по гласу уговора она не може то учинити све дотле, док и онај други зајмодавац не дође.

Један богаташ остави своје велико имање од 50.000 талира калуђерима Францишканима под тим условом, да његовом стрицу онолико даду, колико они хоће. И калуђери му дадоше 6.000 талира. Тај сиромаш многим се жалио, на ту неправду и његова жалба дође најпосле и до ушију онда живећег поткраља Нануљског, који смисао тестамена овако разјасни: По што ви хоћете 44.000, то исту своту по гласу тестамена имате том сиротану издати, а себи осталих 6.000 задржати.

Један имућан човек изгуби кесу с новцима и да преко светеке власти на знање, да ће ономе, ко му изгубљену кесу донесе, сто талира у награду дати. Кесу је нашао неки душеван сиромаш и донео му је. Но како да богаташ сада прегоре обећаних сто талира? Он дакле обеди сиромаша, да је у кеси било 800 талира, а да му је он, сиромаш — као што се може уверити, само 700 талира донео, јамачно је дакле он сам обећану награду из кесе узео. Залуду је сад сиромаш уверавао богаташа, да му је кесу онако донео, као што је нашао. Све то није помогло. Најпосле да би своју окажану част опрао,

и кад се свеће опет запалише, нађе се дуванкеса опет на столу.

Наши стари лену нам поуку дају у овим пословицама: „боље да тебе деца моле, него ти децу“ и „родитељи нек узде из руку не дају, докле год трају.“ Но један богат трговац обратило је радио и поделио је свеколико своје имање међу две своје удате кћери тако, да га свака по по године редом све до његове смрти храни и издржава. Но није дуго време потрајало, а он се на своју велику жалост увери, да је и једној и другој кћери већ досадак постао. Шта сад да ради? Он се учини, као да није опазио њину хладнокрвност према себи и погоди балка за себе стан. На срећу имао је једног богатог пријатеља, с ким је све углавио, како да се из те невоље шчупа. Пријатељ му позајми 10.000 фор. и он позове сутра дан кћери и зетове на ручак. Тек што су ручали, а ето и пријатеља у собу с молбом, да му старац, ако је икако могуће, 10.000 фор. на који дан позајми. Не десет, но ако и више хоће, одговори стари и оде у другу собу и донесе му поiskanу своту. Кћери, кад видеше, да им отац још толико новца има на један пут се променише! Не хтедоше ни по што допустити, да у ново погођеном стану и даље остане и отимаху се, која ће га пре у своју кућу примити. И тако је отац лепо и угодно више година поживео. После његове смрти отворе кћери с највећим нестрпљењем његов сандук, на место жељених хиљада, нађу у њему писмо овог садржаја: Ја сам морао од милости мојих кћери живети и био би покрај те милости за цело од глади умр'о, да се нисам досетио и наду им дао, да ће после моје смрти опет велико благо наследити. За то, кћери моје! ја вам саветујем, да ваше имање за живота деци не дајете, да се и вама не би оно догодило, што се мени хтело догодити.

У рату против Велфа, брата Хенрика гордог, херцега баварског, освоји Конрад III. краљ немачки варош Вајнзбер и дозволи женама и девојкама, да свака са собом оно из вароши понесе, што на леђима може носити. Но како женама ништа није могло бити драгоценije од њиних мужава, а девојкама опет ништа драже од момака, нагну једне и друге на ту мисао, да им сад ништа друго не треба чинити, но да свака по једног свог суграђанина на леђа узме и из вароши изнесе. Што смислише, то и учинише. Краљ им није то бранио и слатко се смејао, гледајући, како су се многе госпе и госпођице под својим теретом поводителе.

Код старих Јевреја уживала је жена много већу слободу, него код других старих народа, но опет није била у свему равноправна с мужем. Њој и пр. није дозвољено било, да остави мужа, па ма како

довољних разлога имала; мужу на против слободно је било, да жену од себе отера, ако ју је избегенисао, изгустирао, што је какво срамотно дело учинила. Под тим срамотним делом разумевала је школа Хилелова сваку неповољну ствар, не изумимајући баш ни саму у кујни учињену погрешку. Тако, је ли само јело пресолила или је њеном непажњом јело загорело, могао ју је муж од себе отерати Да! то је могао учинити „за сваку кривицу“. (Мат 19,9.) На основу тог закона дође један Чивутин са својом женом у град Сидон свештенику Симеону и рекне му: Велики учитељу! ја живим с овом женом већ пуних десет година у највећој љубави; но ја на жалост немам с њоме од срца порода и за то сам рад, да је од себе отнустим и с другом у брак да ступим. Жена сиротица порумене сад од стида и срамоте и горке сузе полете јој из лепих очију. Тај жалосни приказ потресе срце мужевљево и он је тешио овим речма: „Не плачи моја драга! узми што хоћеш из куће, понеси, што ти је најмилије, само немој да се тако тужна и невесела у родитељски дом враћаш!“ — Жена му на то ништа није одговорила, но ћутала је и плакала и жалосно је на судију погледала. „Поштоватељу закона, рекне најпосле свештеник мужу, кад си с овом твојом женом у брак ступио, је ли да си оца веселе држао?“ „Јесам, и то велико весеље,“ одговори муж. „Е кад је тако“ настави свештеник, „а оно ваља да и сада приредиш весеље, кад се с њоме растајеш.“

На то се муж и жена удаље.

Част се приреди и весеље отпочне. Жена је све удесила, како ју је свештеник научио. Пријатељи пију и муж је расположен и весео, чашу за чашом испражњује и најпосле падне у дубоки сан. Тек што се гости разиђоше, а жена позове робиње и са свим пажљиво и лагано однесе вином успаваног мужа у кућу његовог таста. Кад око по ноћи, а муж се пробуди и зачућен почне питати: где је сад? и како је он у ту кућу дошао? „Љубазни мужу! одговори жена тихим гласом, а зар ти ниси мени у присуству нашег великог учитеља рекао: Узми, што хоћеш, што за најдрагоценije држиш и иди родитељима својим? А зар ти ниси у нашем дому мени најдрагоценiji? И можеш ли се срдити, што сам оно узела, што си ми онако радо допустио?“

Муж убећен том добротом, загрли своју жену и вреле сузе покајања, које му низ образе потеклоше, дадоше жени уверења, да је не ће од себе отпустити. Тај поступак мужевљев допадне се небесном творцу и он им на скоро даде давно жељеног од срца порода.

Великом Фридрику, краљу пруском, скрха се точак на колима у једном сеоцу и да не би на со-

калу стајао, док се точак оправи, отиде Фридерик месном свештенику и с овим га речма ослови: „Шта мислите, хоћете ли наследити царство небесно?“ Свештеник одговори, да ће тешко од тог шта бити. „Како то?“ упита га Фридерик. „Ево како! У светом писму стоји, да они, који дугове своје не исплате, не могу се спасти, а по што сам ја 400 талира дужан и немам изгледа, да ћу их кад моћи исплатити, јасно је, да царство божје не могу наследити.“ Та досетка допадне се Фридерiku и он пошље сутра дан свештенику преко поште 400 талира.

Римски канзул Дујилије победи славног картагинског војводу Ханибала у једном боју на мору. Што га његови суграђани не каштиговаше, што се с много јачим непријатељем у неједнаки бој уништио, помогла је Ханибалу ова досетка. На име он је послао једног свог пријатеља у Картагу и научио га је, да савету ово рекне: „По што римски војвода велику морску силу за собом води, пита вас Ханибал: да ли ће се с њиме сударити?“ На то повиче савет: Без сваке сумње, нека се судари! Сад примети пријатељ и посланик Ханибалов: „Он се већ сударио и побеђен је.“ Савет, по што је одговорност за ту битку на себе већ примио, ником је сад у црну земљицу поникао и није Ханибала осудио.

Као да се право пријатељство у том састоји, да један пријатељ другог и у његовим злоковарним умишљајима потпомаже, дође Римљанину Рутилију један његов пријатељ и замоли га, да му неку неправедну жељу испуни. Кад се Рутилије поче томе одупирати, рекне му његов пријатељ с највећим негодовањем: „На од какве ми је онда користи твоје пријатељство, кад не ћеш да ми учиниш, што те молим?“ На које му Рутилије одговори: „А од какве је користи мени твоје пријатељство, ако ћу због тебе и оно чинити, што је неправедно?“

Или што су с ума сишле, вели Плутарх, грчки писац, или због окуженог ваздуха, доста то, да су једном девојке на грчком острву Милету на ту несрећну мисао падале, да се вешају и многе су се тајом и вешате. Од вешања не могоше их ни сузе родитеља, ни савети пријатеља одвратити. То су људи дуго времена за каштигу божју држали, док месни савет на предлог једног свог разборитог члана не закључи, да се све оне, које се буду обесиле, на магарцу голе по пијаци носе. И тако страх, да не би после смрти срамоћене биле, излечи девојке од те чудновате болести.

Славни лекар Цимерман вели у свом делу „О усамљености,“ да је у некој ваљаној лекарској књизи читао, како је у неком девојачком манастиру у Француској једној калуђерици на ум пало, да као

мачка мауче и да су после кратког времена и друге њене сестре калуђерице, којих је у том манастиру много било, као и она маукале. Најпосле маукаше све редом сваки дан у неко извесно време. Но као што је страх милетске девојке од вешања излечио, тако је исто и калуђерице од маукања и видао. Њима је речено било, да се пред манастиром компанија солдати налази и да ће солдати сваку калуђерицу по голом телу дотле шибати, док не обећа, да не ће више маукати. И калуђерице престадоше од маукања.

У првим хришћанским вековима нападну једног младог калуђера у Мисиру похотљиве мисли и мучише га дан и ноћ. Да би га од те болести излечио, досети се његов архимандрит овоме. Он наложи неком озбиљном човеку, да младог калуђера, што више може, ружи и грди, па још да га као кривца и суду тужи. Тај човек све то учини, па још и сведоке нађе, који против онтуженога сведочише. Калуђер ни крив ни дужан залуду се бранио. Но да не би у очајање пао, узимао га је архимандрит кад и кад у обрану. Кад се парница већ пуну годину дана тако водила, запита архимандрит младог калуђера: „Е да ли те похотљиве мисли још узнемирују?“ „Та како би ме могле узнемиравати, одговори он, кад ми једва живети дају?“

Неки болник није хтео да мокри, јер је држао, да ће својом мокраћом свет потопити, а то из човекољубља није хтео да чини. Један лекар овим га је начином излечио: Он је запалио у штали мало ђубрета, довео је болника код штале и преклињао га, да својом мокраћом ватру угаси, те да тако свет од пропасти спасе. Што пре из човекољубља није хтео да учини, то је сад болник из истог узрока учинио и тако се од своје чудновате болести излечио.

Једна жена живела је у том уображењу, да је с хлебом пчиоду прогутала и тужила се и превијала, како је у грлу боде. Но по што се с поља никакав надув није видео, падне лекар, који ју је лечио, на ту мисао, да ће то голо уображење бити. Он јој дакле да на бљување и у чинију, у коју је бљувала, потајно баца савијену пчиоду. У мисли, да је она пчиоду у истину избљувала, у један пут се жена својих болова опрости.

Неко је увртио себи у главу, да је умро и е тог никако није хтео да једе. Он би у том уображењу за цело од глади скапао, да једном његовом пријатељу, који се морао пред њим учинити, да је и он мртав, није пошло за руком, да га убеди, да је и на оном свету обичај, да се сваки дан једе.

Неком јеврејском свештенику умре син. Његови пријатељи разио су га тешили. Један му је наво-

дио Адама, други Јова, трећи Арона, који су сви тако исто страдали; но све то није га могло утешити. Најзад почне му свештеник Елеазар бен Азарија овако говорити: „Неки кнез предао је једном човеку неке адићаре на сахрану и највећу му је пажњу препоручио. Но место да се радовао с тако великом поклоњеним му поверењем, није престајао тај човек тужити и желети, да се тако опасне одговорности једном ослободи. Раван случај, про-

дужи Елеазар, догодио се овде. Бог је дао теби сина, који се не само великом ученошћу одликовао, но који је и беспорочан с овог света отишао. Требаш ли веће утехе, но што си тај адићар тако целокупан твом Господу натраг повратио?“ То је утеха, рече сад увевљени родитељ, која је кадра, да ми душу савршено умири.

То су досетке, које ретко коме падају на памет и којима се можемо у невољи користити! (Наставиће се.)

Б Е Л Е Ш К Е.

52. (Кад ваља јабуке брати?) Ране јабуке ваља брати, чим поједине јабуке опадају и чим сазру. После их ваља на суху месту разасрти и оставити неколико дана да дозревају. На тај се начин најдуже одрже и буду уједно и најкусније.

Ако ране јабуке са свим сазру на дрвету, па се презреле беру, онда се одрже само за кратко време и нису ни тако кусне. Код отих јабука ваља особито пазити на то, да само за кратко време зру, јер онда задрже свој пријатан кус, а што дуже зру, то се све више и више губи тај кус.

Јесење јабуке беру се обично око половине септембра. Ако је лето било топло и сухо, то буду зреле већ почетком септембра; а ако је лето било хладно и влажно, то јабуке често пута сазру тек почетком октобра.

Брати их ваља, кад је време сухо и кад не душе ветар ил' бар не јак ветар, и то од 9 сахата пре по дне до 4 сахата после по дне, јер се јабуке те не држе дуго, кад падне на њих роса или киша.

Јесење јабуке дуже времена сазревају, него ране јабуке, али и код њих ваља особито пазити на доба, када сазру.

Све јабуке, које сазревају од средине септембра до половине новембра, узимају се у јесење јабуке. Оне исто онако разасрте дозревају, неке раније, неке касније. Неке сорте се дуже време држе, а неке краће.

Зимњаче ваља што касније брати, а то не сме бити никад пре, него што опадне лишће. Па ни онда не, кад лишће у след првих ноћних мразова опадне, те јабуке незаклоњене висе на дрвећу, јер не само да им то нимало не шкоди, него шта више помаже им, да боље сазру, да се боље држе и да буду кусније.

Пре половине октобра не треба никад брати оне сорте, које касно сазревају, јер оне могу, а да се не оштете, поднети и јачи мраз. А који пут буду и у новембру лети топли дани, па им то онда врло добро чини. Оне са свим сазру истом у децембру.

Зимњаче се боље држе, него јесење јабуке, а неке сорте држе се чак до лета.

Кад погледамо на боју и кад их лако притиснемо палцем, можемо лако познати, еда ли су већ добре за јело или не.

53. (Ретко модро млеко) даје мало скорупа и мало масла, с тога нико не купује радо краве, која има модро млеко.

Томе ће се помоћи, кад јој се даје осушено лишће од оне траве са жутиим цветом и шуљом стабљиком, која се налази свуда по пољима и цвета преко целе године и коју наши зову: маслачак, попина погачица или попино гумно (немачки се зове Löwenzahn.)

54. (Голубови) могу најпоузданије да покажу, какво ће време настати, јер веле, ако се голубови много купају, биће обилате кише.

Л И С Т А К.

ШТА БИВА ПО СВЕТУ.

Наши крајеви.

Нови Сад, 9. августа

(Инсталација патријархова.) Као што смо већ јавили својим читаоцима, обављена је инсталација српског патријарха Прокопија Ивачковића лицем на Преображење. И ако је дан пред тим, а и тај дан лида киша, ипак се са свију страна слеже народ српски, а из већих наших места дођоше депутације, да буду у тој народној свечаности. Саборна црква

бејаше дупком пуна народа, који се слегао, да види свечану инсталацију свога првосвештеника, који има да размрси конце, што су их бездушници за ово четир године у нашим народним стварима заплели, да у сагласности са сабором доведе у ред, што је злом вољом забатажено...

Инсталација је текла у прописаном реду, као што је то и до сад бивало. Кад је комесар дошао у цркву прочитана је најпре латински, па онда српски повеља, којом цар потврђује сабором изабраног Ивачковића за архијепскопа и митрополита карловачког и патријарха српског. За тим је

патријарх по обичају положио заклетву верности цару, после је комесар поздравно патријарха, а на послетку је патријарх сам изговорио беседу, коју је народ пропратио са бурним: „живио!“ У беседи тој захваљује се цару, што га је потврдио, комесару на труду и доброј вољи, коју је показао приликом изборног сабора, на најпосле српскоме сабору и народним посланицима, који га изабраше за српског патријарха, па кад у беседи својој дође до речи, где вели, „да га сабор поврати народу српском, у ком је поникао, поврати цркви, у којој је чин примио и у служби св. своје цркве најлепше доба свога живота провео“ — грунуше му сузе низ образе, те не мога на мах даље наставити, а народ се одазва на то громовитим „живио!“ које се једва стиша после неколико тренутака. Даље настави, да ће настојавати и старати се, да чини своју дужност, да врши правду, да помогне бедном и сиротом, по дужности човечанства, а по божанственој науци спасиоства и избавиоства нашег.

О причасном је поздравно у име цркве патријарха лепом беседом архимандрит бездински Теофан Живковић.

После су ишли посланици са патријархом комесару, да му честитају царев дан, који, као што је познато, пада баш на Преображење.

После по дне је био банкет у почаст посланицима, народним депутацијама и другим гостима, где је пало више здравица, од којих је најбоље прихваћена здравица, што ју је патријарх Ивачковић навио своме пријатељу Арсенију Стојковићу, првом изабранику народном. Четврт сахата и више је прошло, док се стишало громовито „живио!“

Једино, што је могло помутити народну радост тога дана, то је, што се том приликом нађе у Карловцима, да буде у свечаности, познати крвопија наше браће у Босни, злогласни митрополит Дионисије.

(Српски народни сабор.) Сутра дан била је седница, у којој је први пут председавао нови патријарх. Кад је ступио у сабор, поздравно га је у име сабора и народа председник изборног сабора Стеван Брановачки, на што је патријарх отпоздравно, уверавајући, да ће му као врховном поглавару и управитељу цркве свагда донесени закони бити она стаза, које ће се држати и са које никада и никоме за љубав не ће слагати и да ће се бринути, да унапреди религијозни, морални и просветни развитак свога народа.

После је дошао у седницу и комесар, који је у цареве име одгодио сабор на неизвесно време. Као што у прошлом броју јависмо, кад није сабора, радиће синод (збор владика), а после ће се октобром опет састати сабор, да настави свој рад око унапређења српске цркве и школе.

(Метежи у Руми.) Из Руме нам јављају за жалосне призоре, који се десиле приликом избора варошког заступништва. Цело грађанство се поделило на две странке, на странку „капуташку“ и странку „паорску.“ Ову последњу странку предводи или управо заводи некакав трговац Сима Милутиновић Тута, који би рад да дође на столицу варошког начешништва, па је тога ради почео да сеје семе раздора међу „капуташима“ и „паорима,“ те је тако сад раздор на све стране захватио маха. А ево шта је био први повод томе. По закључку српског сабора, ваља у Руми да имају само два свештеника, и по што је један од тројице умр'о, није се попуњавало то место, те с тога црквена општина закључи, да се једна од три цркве затвори, јер не могу два свештеника обављати дужности у трима црквама. „Паори“ су хтели, кад се већ затвара црква, а оно да се затвори она, која је на најглавнијем месту у вароши, на пијаци. Општина на

то не пристаде и отуда постаде вика на „капуташе,“ који су у већини у општини. Вика се та све даље и даље ширила, а мржње је непрестано подгревао тај Тута, који је до душе и сам у „капуту,“ али који се умео направити тамо, као да је он највећи пријатељ своје народу, па је наговорио прост свет, да сада у варошко заступништво изабере само „паоре,“ а ниједног „капуташа,“ па ће онда они моћи управљати по својој вољи, смањити општинске прирезе, обалити општинском кнезу плату на 100 фор. и т. д. дочепаће се и превене општине, па ће моћи затворити цркву на пијаци или поставити и трећег свештеника, па ако ово последње не узиде друкчије, о оно ће смањити учитељима плату или затворити једну школу, јер за неколико стотина школске деле доста је и један учитељ.

Одмах, чим се први пут дошло на биралиште, направно се такав наред, да се избор морао одложити. И други пут не прође боље. Кад су се прозивала имена бирача, неки од Тутине странке нису били ту. Кад после дођоше, рекоше им, да мало причекају, док не прочитају сва имена, па ће се онда на ново прозвати они, који од пре нису ту били. Ови не хтедоше да чекају, него хоће одмах да гласају. Они, који су на пољу стајали, навале сад у општинску кућу, опет се направи наред и гунгула, те се избор и опет одгоди.

Кад ће се и хоће ли се у опште доћи до новог избора, не знамо, али је жалост, кад видимо, где се тако наш свет поводи за којекаквим себичњацима, који муте воду само да могу што више дова за себе нахватати, а одвраћа лице своје од осведочених родољуба и пријатеља народноме напретку! Кома да не падну на ум речи песникове:

Бесна, пуста неслого,

Кћери адске змије!

Где би знала живети,

Да Србина није?!

(Мађарско позориште у Суботици.) Српско народно позориште, кад је ове године било у Суботици, посеђавано је тако, да је тако рећи увек дупком пуно било. Особито наша браћа Буњевци с љубављу пригрлише позориште, у коме се проноси српска реч, која је и њихова од вајкада, те су листом долазили на представе, да се науживају лепа српска збора и уметничке игре.

Мађари и Мађарони побојаше се, да се на тај начин оно, што они по школама помађаре, опет не размађари, те управе више на министра унутарњих послова молбеницу, у којој ишту, да се установи у Суботици мађарско позориште и да му се даде државна потпора, јер иначе веле одоше Буњевци сви у Србе.

(Завера Карађорђевића.) Београдски лист „Видов дан“ проноси глас, да се Пера Карађорђевић погађа с Турцима, да му припомогну да дође на кнежевски престо у Србији, па ће им онда допустити, да опет у српске градове наместе своју војску.

Је ли тај глас истинит ил' није, за сад се још не зна.

ОДГОВОРИ АДМИНИСТРАЦИЈЕ.

Г. М. П. Живковићу Аушиц. Ваша претплата истиче крајем овог месеца. Лист шаљемо по новој адреси.

Г. Кенувтаићу, Градишка. Послали смо све бројеве од почетка године и очекујемо претплату за овог као и за осталу двојицу претплатника, којима по вашем налогу лист шаљемо. За себно шаљемо и 16-ти број.

Г. Петру Димитријевићу, Парта. Вама се лист непрекидно шаље. Извол'те јавити који вам бројеви фале.

ВЛАСНИК „ЗАДРУГА ЗА СРПСКУ НАРОДНУ ШТАМПАРИЈУ“. — УРЕДНИК: Владан Арсенијевић.

Издаје сваке недеље
на читавом табаку.

Дописи пишу се уред-
ништву, а претплата и
огласи А. Пајевићу у Н. Сад.

ГЛАС НАРОДА.

Цена је листу:
на годину 3 фор.
на осам месеци . . . 2 "
на четир месеца . . . 1 "
за Србију годишње 4 "

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

ЗА ОГЛАСЕ ПЛАЋА СЕ 5 НОВЧ. ОД СВАКЕ ВРСТЕ И 30 НОВЧ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ. ЦЕНЕ СУ ЗНАТНО НИЖЕ ЗА ОНЕ
ОГЛАСЕ, КОЈИ ШТО ЧЕШЋЕ ИЛИ У ШТО ВЕЋЕМ ОБИМУ ИЗЛАЗЕ У ОВОМ ЛИСТУ.

МУЖ И ЖЕНА.

VI.

Жениним погрешкама већином је муж крив, и ако има жена. Које се не да у поправити. Женине погрешке ничу и расту или из мужевљеве слабости или из погрешака његових. Ретке су жене, које остају неваљале крај добра и права мужа, а још ређе, које су у тој злоћи тако јаке, да их не би могла обрлатити разумна и оштра реч.

Тако је у нас. Наш сељак не ће ни да зна за женину потребу. Он ће попити уз пециво по казана ракије са својим суседима, а кад му дође жена да иште ма и најмање за кућевну потребу, или ће слећи раменима, или ће сесрдито обрецнути на њу. Опанак, чизму, кожух и кабаницу, то ће купити које како; све друго жена купује. А од куда? Неке сеју духан, па га зими на чанке продају, неке суше воће, неке ткају и шију, али сва та заслуга ни од прилике не залаже њихове трошкове. Све је друго украдено. Газда сам то види, али му није тако жао, као да је он сам из свога џепа извадио. То је код нас као усвојено, као допуштено; а ако баш где где и није, оно се жена изговори на новац, што га је добила за духан и воће.

Жене опет претеривају своје захтеве. Питај газду Бачванина или Сремца, шта га је стало рухо младино, кад је сина женио. Најтежа свила, све да се „ломи,“ купује се девојци, а овамо испрегли вола из плуга, или продали коња из кола, да је исплате. „Мађарицу“ од златне чипке, атласки оплећци, свилене мараме и дукати на врату не сме да фале, ма се стреха над главом срушила. Целе недеље липају „тричну киселицу“, „боранију“ и т. д., уз то још раде најтеже послове, а у недељу у колу девет урожених сукања, штафлетне као и у „врајле“ за пет грошћа румевила, за пет белила, а за пет помаде за „цокле.“ Која проста девојка не зна за тунику, за кашмир, за бареш и т. д., а варошкиње не попуштају „врајлама“ нимало. Наћи ћеш у њих и брошева и „бразетли“ и амрела и лепеца, и рукавица и свега, што га је најновија мода донела. Знају за

прицесен-васер, за „отколум,“ за леманову помаду, а сирицик им десна рука. На куда ће онда јадан тежак на оваким годинама? Грца док може, а кад сустане, а он продаје земљу и огњиште туђину.

Истина је, да је тога само у девојака и младих жена, али то баш и јесте погрешка. Свака хоће у томе добу да каже: „Па да када ћу уживати, ако не ћу сада?“ а нама се онда и самима учини, да је тако, те је напустимо. И сами признајемо, да нам је жена само до некле жена, а после роб. Као да после нема за њу уживања? А шта су јој деца и њихова нега? Зар је то само мука? Породи их, те је онда тек права жена, а често и прави господар куће. Је ли така жена научила, да јој муж од младости у томе новлађује, знаће према томе и берке своје напустити. Тешко онда бабајку!

Ал' право му је, кад није знао собом и женом да управи. Жена пријања око разумна, добра човека као бршљан уз бор. Што је није научио савијати се око њега и свога, па према његовој снази расти и цветати? За што јој није показао своје стање и имање, па да се по томе влада? За што јој је одрицао и оно, што јој је најнужније, да види после разлику, и сама позна, да он хоће што се може и што је добро? Та она зна, да по своме иметку може носити плаву „верту,“ а он јој не ће да купи, па како ће му онда веровати, да јој не ће да купи свилену хаљину само стого, што му стање не допушта? Она је чула, да је он на вашару частио њих толико и толико, а њој није донео ни колико је црнога испод нокта, па како ће му онда она пријатељевати? Продао је коња, потрошио је све на „алдумаш,“ остао је осам дана од куће, дошао је голих шака и пијан, па је истукао жену, кад га је корила и на голу децу сећала. Што онда не би украла и себи што купила? Зар она не може мислити, да им се може, кад и муж тако расипа? Исхранио је кубурно децу из пролећа, узјимао је и куповао жито, те је тако дочекао нову летину. Ваљда ће се сада за зиму

побринути! Јесте! Натовари пуна кола хране па хајд' у варош на пијацу. У вароши га огули Чивутин до зла бога. С оно мало мраке, што је добио за храну, оде у бирт па се трује поквареним вином и ракијом док траје. Често му задрже и кабаницу, а код куће му глад и голотиња. Може ли се ту осудити жена, кад га потграда, да бар децу од зиме сачува? Ал' ће она исто тако и друго што да куши, кад је већ у томе. Обрао је виноград; јадна, слаба берба. У место да сада гледа, да од тога малог што за зиму приправи, прионе па се не смирује, док га не попије. За то време ти је боја у кући, ван куће, затвора, мита и свега, што кућу обара, а кад зима дође, онда се бије по врлети и шуми и краде дрва, да се само хлебом исхрани. Је ли могућнији изајима на оно што има, па док је добио новац, пола га нема. Е а и жена не ће бومه да прође на празно. Вукла је вино и ракију лонцима, те продавала буд' за што, а куповала и оно, што није за њу. Свечари, мобене носе немилце новаца, а кућа и деца о траљама. Па и блуд и карта као да хоће у наш прости народ; блуд по Србији, а карта по селима, што су око вароши и варошица. За Милошеве владе у Србији страдала је читава једна нахија са тога, па Милош био издао заповест, да се из те нахије нити ко жени нити удаје. А кака може бити жена поред таквих страсти и грехова мужевљевих? Је ли она крива, ако се заборави поред такога мужа? Ја је истина опет осуђујем, али много мање него њега. Он је глава кући, па саме је до њега стало, да у споразуму са женом своје огњиште не окаља, не поруши, него унапреди.

Ја сам овде говорио само о сељанима, о простом народу и његовим погрешкама у брачном животу, па ће може бити који помислити, да тих погрешака и нема у вароши и у свету из виших стајежа. Дао би бог да их нема; ал' код њих је управо легло свих тих мана и грехова. Не само то, што сам ед сељанина напоменуо, него хиљаду других уобичајених зала тиште и тлаче наш народ по варошима, а највише оне погрешке, што их чинимо у брачном животу. Помодна варошкиња и не осврће се, и незна за мужевљеву бригу, па сва је несрећа у кући, ако не шушти свила и кадиџа за њом, ако није сваке године у „илици“, ако јој муж рече, да не може, да не сме толико трошити. Донесе уза се штогод ал' свакога скупо стаје тајновац женин, и нигде није правија она изрека једнога учењака, где каже, да се онај најсиромашније ожени, који се богато ожени, до у нас. Варошанин је опет лакомислен, па се и сам завађа. Загледајте

у коју варошку „отмену“ кућу, па запитајте колико на овим оскудним годинама потроши, а колико је тропила пре, кад се више и лакше заслуживало? Запитајте самога газду, колико сам за се треба? Па шта је последица? Материјална пропаст појединаца, а временом целог народа.

Ово сам рекао за варошане, не да их посаветујем, него да их опоменем, да се сами усаветују. Они ће знати боље него ја, где им доиста фали и шта је узрок томе назатеку. Ја само видим, да је назатка у нашем народу, па би ми срце препукло, кад бих прећутао и мирно гледао да пропада. А и то знам, да је заједница и узајмица мужа и жене најчвршћи стуб породичкој и народној срећи, и да те заједнице и узајмице није у наших породица, већ да муж овако, а жена онако мисли, муж овде, а жена на другој страни троши, па мислим да би од тога требало почети. Та из њих двоје ниче нов пород с тим истим погрешкама, па немој од породице почети, школа те не ће избавити. Најдубљи су утисци први; њих ретко кад збрише и најбоље туђе и школеко васпитање.

Овде је прилика, да споменем и луде обичаје, што их је у народу баш онда, кад их најмање ваља, а то је при свадби. Истина да има тих обичаја и у других народа, али ми их имамо највише и најдубљих. Врацбиње, церемоније и друго што-шта, што не утиче на живот, не ћу ни да спомињем, већ само оно, што је од непосредне штете. За рухо сам већ рекао, да мора бити скупоцено, ма на кући рогова не било. Што ће тежачкој млади свилена хаљина, да јој у вајату лежи, кад има других ствари, што су нужније за двоје младих, кад се састану. Што ће теревенка зз осам дана? Пијани људи и жене руше по кући као харамје, море и убијају коње, туку се и разбијају главе, а све на рачун тога, што се њих двоје законом састало, да кућу о снују. Је ли тако весеље достојно тој прилици? Зар не би боље било уручити, тај новац њима двојима, да њим кућу отпочну? Тај новац је бачен у „мутну Марицу“, а могао се употребити на толико страна. „А да када ћу потрошити, ако не ћу кад сина женим?“ Запитаће ме, може бити, који безазлен отац. Та за бога онда, кад сину треба, а он ће и без теревенке жену добити. Сад бацаш узалуд новац, а после ћеш се обречивати на њих, кад ти грошић узиншту. Па кака је то памет, какав је то рачун? Од прилике исти, као и онај, где се не ће да жене (ма то било како нужно) само с тога, што не могу добро свате почастити. Момак навалио да се жени; има већ и своју девојку, ал' очеви чекају док се преради, да буде новца и времена на свадбовање. Омахне ли

Једна година, чекаће другу, а момаки девојка пропадају. Амо иде и она пословица, јер је доста тако мишљена: „Женио би се и ја и Мија, ал' нема хлеба ни вина;“ то јест за свадбу, а што за после не би било, то је најмања брига. Као да се човек жени, да сватове купи!

И других је обичаја у тим приликама, што штете народ. Много би било, да на све опомињем, па с тога је доста, ако кажем, да ваља увек пред очима имати: да венчање није шала, беспослица за весеље пустосвата, већ један од најозбиљнијих тренутака у човечјем животу.

ЗАБЛУДЕ И ПРАЗНОВЕРИЦЕ У НАШИМ ПОСЛОВИЦАМА.

Од Ђорђа Мандровића, пароха пештанског.

(Наставак.)

Храна храбра, а рухо господара чини.

Прва половина те пословице стоји и желети би само било, да наши људи те речи увек у памети имају, па да се побрину, да у време тешке пољске радње ваљану храну имају. Но не стоји она друга половина т. ј. да рухо човека неким господаром и не знам каквим човеком прави. Та кад се „Коњ не хвали кроз длаку, него кроз брзину“, „Кад сребрно седло не чини добра коња“, од куд да рухо човека неким господаром и ваљаним човеком чини?

Неки наши стари рекоше: „Беговац је беговац, ако не ће имати ни новац; а магарац је магарац, ако ће имати и златан покровца.“ Добро рекоше и Мађари: „Рухо никога ни мудрим ни светим не чини“. И неки мудар Немац рекао је: „Хаљине праве људе, али не мужеве“. То нека запамте браћа Пригорци, Босељи и сви они, који скоро свеколику своју имовину у лепо и богато одело улажу.

Говорећи о богатом оделу, ко да се овде с највећим болом срца не сети оног грдног раскошлука и беснилука, који наше девојке и младе данашњим даном у оделу терају! Између некадањих и садањих наших женскиња каква грдна разлика! Кад оно пре шест стотина година дођоше грчки посланици у Србију, да виде, хоће ли Ана, кћи грчког цара Михајила Палеолога, коју је српски краљ Стеван Урош за свог сина Милутина испросио, у српском двору онако моћи живети, као што је код свог оца живела, кад, велим, Грци у краљев двор дођоше, затеклоше снаху Стеванову, која се у свилу и кадиву могла облачити „во скаредном одјејанији волну прјадучују“ т. ј. у простом са свим оделу и с преслицом у руци. Ал' што се некад ни у двору српског краља није на одело тропило, то се данас на срамоту нашу и у трговачкој, мајсторској, па и у орачкој најсиромашнијој српској кући тропи. „Паргал дере, јечменицу ждере“, — „У девојке сукња са карнери, а у оца нема ни дороца“, — те речи из неких наших новијих песама довољно показују, како је мало здрава разума у многих наших роди-

теља! Јесте мало је! Јер „Кад бисмо сви ми памети имали, многа би болта остала пуста“, — „Кад бисмо сви ми памети имали, многи би Јуда одртији од нас отишао, нег' што је дошао.“

Досетљив као Шијак.

По оним многим приповеткама, које се код нашег народа у Банату, Вачкој и Срему о Шијацима чују, мислио би човек, да су Шијаци најлуђи на свету, да се у њима једва која искра здрава разума налази. Но да су све те приповетке само за забаву измишљене, о томе ћемо се јамачно уверити, кад чујемо, да ми под Шијацима разумевамо ону нашу браћу Србе, који у Хрватској, Далмацији, Босни и Херцеговини живе. Јесте! све је то измишљено и Шијака нема на свету. Јер ко је имао прилике да поменути браћу из ближе упозна, признаће, да они ако не више, а оно ни за длаку мање здрава немају од нас и да им ми велику неправду чинимо, што тако рђаве гласове о њиховом разуму проносимо, што им толике будалаштине приписујемо.

Жени сина кад хоћеш, а кћер удај кад можеш.

С удадбом кћери свакако не треба оклевати, јер „девојка је еспап, који се лако усмрди“. Не ваља једног по једног просиоца одбијати. „Девојка је, рекао је мађарски писац Јокаји, увек млада, док просилаца има; а како је једном некогко просилаца оставе, одмах људи о њој говоре, да је матора.“ За то „кћер удај кад можеш!“

Но хоћемо ли сина женити, кад хоћемо, хоћемо ли га женити и у 17. и 18-ој години? као што наши људи обично раде.

Кад бисмо ми живели на истоку, у Азији, где људи са 15 и 16 год. сазревају, а с 50 и више год. остаре, ми бисмо то могли чинити; но по што код нас многи ни с 20 год. не сазру, онда ваља да се у памет узмемо и да са женидбом све дотле чекамо, док наш син не сазре и на снагу не стане. Сви чувају младу марву — а како су ретки, који тако исто и своје синове чувају!

(Наставиће се.)